

Emmanuel-Pierre Guittet «Terrorismo hitzak erabat preso gauzka»

“Gure hitzak, esan berriz esan, ez daitezela ahaztu, ez daitezela gal...”.

SUSTRAI COLINA

Argazkiak: Dani Blanco

GAL-en aurretik hasi zen gerra zikina.

Gerra zikina demokratikoa ez den erregimen baten pean hasten da, frankismoan. Inor ez da harritzen erregimen autoritario bat legez kanpoko jardueretan hasten denean, baina bere burua demokratikotzat duen sistema batek hala jokatzeko nahi eta nahi ez da problematiko. Gerra zikina GAL-en aurretik hasi zela azpimarratzeak genealogia bat erakusten du. Herentzian jasotako jokamolde bat dago, kontramatxinadak sortutako *savoirfaire* klasiko bat, eta pertsona zenbait prest daude horri zukua ateratzeko. Trantsizio demokratikoak denbora eskatzen du, eta agintari espainolek kontrakoa ozen eta sendo esan arren, oso nekeza izan da. Erakunde polizial, militar eta informazio institutuak arras gutxi aldatu dira trantsizioan. Poliziari erreparatzen badiogu, 1994an baizik ez da egin ordena mantentzeari buruzko legearen erreforma. Zer esan nahi duen horrek? Ordura arte, Espainiako poliziaz zerbitzuek lege frankistekin funtzionatu dutela. Garbi dago, erregimena aldatu arren, frankismoeko eragileek ez zutela zertan pentsaera aldatu. Nolatan? Trantsizioak krisi uneak direlako, ondorio ziurrik gabeko garai lausoak, eta funtsean, GAL testuinguru orokor horren produktua baizik ez da.

Frankismorik gabe GALik ez litzatekeela sortuko diozu?

Ez baitezpada, edozein informazio zerbitzu edo poliziarentzat beti delako tentagarria legez kanpo ibiltzea. Kriminalitatearen edo terrorismoaren aurka ari den edozein zerbitzuek dauka “guk ere hala jokatu bageneza” pentsatzeko joera mimetiko: “Guk zergatik errespetatu behar ditugu legeak eta beraiek ez?”. Hori gaur egun ere existitzen da. Nazioarteko eskalan,

terrorismoaren aurkako borrokan, garbi ikusten da legeak traba egiten duenean gainetik salto egiten dela inolako lotsa eta eskrupulurik gabe. Hori hala, erregimen frankistak asko lagundu du ETaren aurkako borrokan ETaren metodo berak erabili zitezkeen ustea sendotu eta errotzen. Dena zen odolkiak ordaintan, begia begi truk, bomba bonbaren kontra, eraiketa eraiketaren aurka, “beraiek egin badezakete, guk ere bai”. Azkenerako, demokrazien izaera terrorismoaren aurkako borrokaren bidez frogatzen duen sofismo modukoa sortzen da, guztiz antidemokratikoa, baina orduan funtzionatzeaz gain, oraindik ere Europan eta munduan funtzionatzen duena.

Dena haize-alde, dena eskura, eta hala ere perfekzioetik urrun ibili den erakunde da GAL. Zergatik?

GALen aurpegi batzuk antiterrorismoaren *txapuz* gorenak dira. GALen zenbait ekintzailek komikietako hiltzaile dorpeen antza daukate. Baina GAL hori baino gehiago da, gorago gordean dauden egitura informatibo eta finantzarioak, eta horiek ez dute deus txapuzerotik, erregimen zaharraren herentzia zuzena dira. Horregatik, logistika eta ekintzen arteko bereizketa, norbere burua babestu beharretik dator. Estalki gisa erabiltzen den erakunde da

Nortasun agiria

1976ko ekainaren 19an sortu zen Angers-en (Frantzia). Zientzia Politikoetan doktore, konferentzia maisua da Manchester-eko unibertsitatean (Ingalaterra). Biolentzia politikoa, antiterrorismoa, eta Europako segurtasun politikak dira bere ikerketa gaiak. Hori hala, Euskal Herriarekin lotura zuzen-zuzena duen *Antiterrorisme clandestin, antiterrorisme officiel* (Athéna éditions, 2010) liburua kaleratu du.

“Terrorismoaren aurkako gerra ez da asmakuntza estatubatuarra, asmakuntza europarra baizik”

GAL, ekintza politikoaren jatorrian dauden erakunde politikoak oihal pudikoz tapatzeko modua eskaintzen duena. Felipe Gonzalezen azken adierazpenak irakurtzen badituzu, oraindik ere dio ez daukatela errurik, “ez dugu ezer egin, ez daukagu kulparik” da argumentua. GALen funtzionamenduari buruzko amnesia orokorra gailentzen ari den honetan, “ziur zaudete?” galdetuko nieke nik.

Felipe Gonzalezek berak erantzungo dizu: “ETA-ren kupula zartatu edo ez erabaki behar izan nuen. Ezezkoa agindu nuen. Ez dakit erabaki zuzena izan zen”.

Hori, Frantzia eta Espainiaren arteko harremanez harago, Europar Batasunaren sare politikoaren “magiaren” parte da. Pixkanaka-pixkanaka babes geruza bat eraiki dute. Berdin da terrorismo hitzak zer esan nahi duen, baina terrorismoaren aurka borrokatzen gareno gure aldarte demokratikoa erakusten dugu. Alkimia politiko bat sortzen dugu, eskema guztiak irauli, eta Felipe Gonzalez bezalako eragileei eskuak garbitzeko modua eskaintzen diegu. Okerrena esan dezake, une batean botoi bati eman eta denak hiltzeko aukera izan zuela, eta ez da ezer gertatzen. Ez zuelako egin txalotzea nahi du? Ez dakit non dagoen elokuentzia politikoa. Miserablekeria iruditzen zait, ez argumentu demokratiko bat.

Europar Batasunaren “magia” aspalditik dator. 1985ean sartu zen Espainia Europar Batasunean, GALen aro odoltsuenean.

Dena dago lotuta eta denak egiten du bat. GAL ulertzeko batetik etapa, eragile, ekintza eta aro bakoitza bereizi behar da, baina bestetik dena osotasun bat dela ulertu. Ez da soilik espainiar eta frantsesen arteko arazoa, problema europarra baizik. Jakina Europak begiak itxi dituela, jakina armairuan sartutako hilotza dela. Zehatz eta zorrotz aztertuko bagenu gertatu dena, ezinbestean onartu behar genuke terrorismoaren aurkako gerra ez dela asmakuntza estatubatuarra, asmakuntza europarra baizik. Zuzenbidezko eragozpen moral eta etiko guztietatik askatu gara ikusi nahi ez genuena erreproduzitzeko.

Frantzia ez dago eskandalutik salbu.

Frantzia makurtu da, baina ez soilik GALen eraginez. Ekialde Hurbileko biolentzia politikoa Frantziaren aurka egiten du, lehen gobernu sozialista agertzen da Frantzian, eta hauteskunde kanpaina hartako diskurtso kontserbadorea

gurdi sobietarrek Eliseoetako zelaia inbaditzeko beldurrean oinarritzen da. Testuinguru horretan, gobernu sozialistak segurtasun arazoaren aurrean eraginkorki jokatzeko badakiela frogatu behar du, eta une batean aukera egingo du. Ez nuke esango espainiar diskurtsoarekin erabat aliatzen direnik, baina esentziarekin gertzen dira, euskal komunitateak larrutik ordainduko duen asilo politikoari buruzko legeak gogortuz. Harago joanez, ez da ahaztu behar GAL norbanakoz osatutako banda dela, erakunde eta ministerio batzuen baitako jendea, bere buruari legez kanpo jarduteko lizentzia eman diona. Frantziaren argitzeke dagoen kontua da oraindik, eta argitzekotan, Pirinioetako harreman polizialen mikrokosmosari erreparatu behar zaio. Nire ustez zer gertatu zen? Polizia frantses batzuk polizia espainiar batzuen lagun egin zirela eta harreman sare horiek egonkortu zituela denborak. Ez dut uste hori baino konplikatuagoa denik hastapena, horri buruzko Frantziaren isiltasuna biziki deigarria eta mingarria zaidan arren. Hori esanik, ez nago ziur mugaz bi aldeko poliziak hain ongi konpontzen direnik. Dekoratu bat dago, Europar Batasuna izenekoa, kooperatzera derrigortzen duena, baina interakzioan ari diren pertsonaie begiratu gero apustu egingo nuke oraindik ere zalantzak daudela. Oraindik ere 80ko hamarkadako begiradarekin so egiten zaio Espainiako poliziariei: “Ziur gaude benetan profesionalak direla?”.

Batasunaren ilegalizazioaz edo nazionalitate frantsesa duten biztanleen aurkako euroaginduez ari zara?

Aurore Martinen kasuan ikusten da autoritate frantsesak ez daudela oso konbentziturak, Batasuna oraindik legala da Frantziako Estatuan... Mugak oraindik funtzionatzen du. Porotsua izan daiteke zenbait ekintzentzat, baina eraginkorra da krika-krakatsua den diplomazia mota

“Felipe Gonzálezek esan dezake une batean botoi bati eman eta denak hiltzeko aukera izan zuela, eta ez da ezer gertatzen. Ez zuelako egin txalotzea nahi du?”

baterako. Frantses eta espainolen arteko harreman diplomatikoek “blin-blin” efektua daukate, oso alfonbra gorri eta gailur internazional zaleak dira, baina errealitate mikrosoziologikoen garbi erakusten dute zuhurtzia dela nagusi, zalantza eta erresistentzia anitz gertatzen direla oraindik.

Zalantza eta erresistentzia hainbestekoak badira, Frantziak ukatu zitzakeen euroaginduak?

Euroagindua azkartasunaren gainean eraikita dago, printzipio juridikoen muga-mugan.

Euroagindua funtsa prozedura azkartzea da, mamiari erreparatzeko betarik izan ez dezagun. Aurore Martinek bere auzi pertsonala testuinguru zabalagoan kokatu du, eztabaida plaza publikoan jarriz, eta horrek asko moteltzen du azkartasunaren gainean oinarritutako prozedura.

Horrek, ebazpen judizialez harago, ondorio diplomatiko interesgarriak sortzen ditu. Zergatik Frantziak ez duen euroagindua ukatu? 80ko hamarkadatik honako politika nazional eta internazional guztien hitz gako “terrorismoa” delako. Terrorismo hitzak erabat preso gauzka. Nahiz eta epaileak legea ahal bezain justuen dantzatzen saiatu, ideologia politiko mota batek baldintzatuta daude. Inork ez du “terrorista bat askatu duzu” entzun nahi. Terroristak eta bortxatzaileak izenik ez duten triskantzen irudi bihurtu dira, gizakiak ez diren pertsonatza dauzkagu, eta ikusi nahi ez ditugunez, ukatzen ditugu, baztertzen, zokoratzen. Klima horrek informatzen du gure gizartea, eta beldur horrek blokeatzen du ausardia politiko oro.

Ausardia politikoa blokeatua, Frantziak gatatzak desinteresatzeko duen joera... Ez dira premisarik onenak bake prozesu bati ekiteko.

Bake prozesu bat prozesu politiko bat da eta ez du informazio prozesu eta prozesu polizial eta judizialen denboretan funtzionatzen. Zorritxa-

Pamiela argitaletxeak,
Kulturaren aldeko Euskal Fundazioaren babesarekin

JUAN ZELAIA

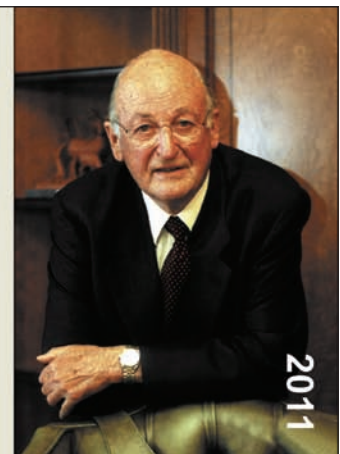
XI. Saiakera saria

antolatzen du, euskaraz idatzitako edozein gai buruzko saiakerak edota iritzi lanak zabaltzeko eta sustatzeko asmoz.

Saria: 9.000 € · Bidaltzeko epea: irailaren 30a arte

Lanak bidaltzeko: Pamiela etxea (Juan Zelaia Saria),
Agustindarren industrialdea-Soltxate. G kalea - 31013 Iruñea

☎ 948 326 535 · soltxate@pamiela.com · Arauak: www.pamiela.com

rrez, bake prozesu batek huts egin dezake agenda desberdin horiek bat ez datozelako. Une-tako klima konponbiderako ego-kia dela dirudi, baina ez da ahan-tzi behar Espainiako Estatuaren arsenal antiterroristak hortxe jarraitzen duela. Pentsa, lehenda-karia bera harrapatu zuten lege antiterroristekin. Hori ikusita, zeintzuk izan daitezke bake pro-zesu bat bultzatzeko eragileak, EAEko agintari gorena ere legearen mehatxupearan badago? Prozesua egongo bada, eragile klandestinoekin ere elkartu behar da, eta lege horiek sekula-ko traba dira. Irlanda iparraldeko kasua hartzen badugu, 20 urtez landu da prozesua, akordio sekretu eta klandestino anitze-kin, eta hori bera oso arriskutsua da gatazkaren konponbiderako zer edo zer egin nahi lukeen edo-zein eragilerentzat. Baliteke pro-zesua porrotera kondenatua egotea lege arsenal horregatik soilik. Arsenal antiterrorista hori engranaje efektu bat da, erabat mekanikoa, eta behin aurrera eginda ez dago gibelera itzultzerik. Lege antite-rroristak sortu baditugu, orain ezin ditugu eza-batu, derrigortuta gaude eurekin jokatzera. Atzamarra engranajearen sartuko dugu, harrapa-tuta geratuko zaigunean min izugarria sentitu-ko dugu, baina ezingo dugu atzera egin.

Zer gertatzen da bataila politiko militarrekin batera garatu den gerra semantikoarekin?

Zer geratzen zaigu terrorismo hitzari buruzko liburu bat idatzi nahi badugu terrorista hitza aipatu gabe? Perifraseak dauzkagu, baina peri-fraseek ez dute funtzionatzen mezu argia ukan nahi duen inongo eragile politikorentzat. Zori-tzarrez, ez dut uste hainbeste hitz dauzkagunik terrorista berba saihesteko, ez baita kontzeptu bat, politikoki oso indartsua den labeldun hitza baizik. Oso zaila da hitz horretatik erabat aska-tzen, behin eransten dizutenean zure parte bihurtzen da, eta hitz horri aurre egiteko ere eragile politiko oso ausartak beharko dira. Irlan-da iparraldean gertatu dena aztertuz gero, terro-rismo hitzaren mugatzea jokoan egon den auzia izan da alde bietako eragileentzat, baina dagoe-neko ezinezkoa da hitza batere ez erabiltzea.

Hainbeste aldatu dute mundua 2001eko iraila-ren 11ko atentatuek?

Politika egiteko modu bare guztiak erabat hipotekatu dituzte. Errotik aldatu da politikare-

AZKEN HITZA

Zintzotasun intelektuala

“Aktiboa naiz, ez aktibista. Hitza libre eta zehatz darabilt, eta horrek arazoak dakar-tza hain gai arantzatsu, konplexu eta arris-kutsuen inguruan lan eginez gero. Nire ikasleek begi biak arranzpalo begiratzen didate elkarrizketa klandestinoak aldarrika-tzen ditudanean, baina beti esaten diet errazagoa dela IRAko edo ETAko kide bate-kin elkarrizketa lortzea Ingalaterrako erre-ginarekin hitzordua lotzea baino. Gainera, ez da erraztasun kontua soilik, zintzotasun intelektuala ere bada. Zerbait ulertu eta horri buruz idatzi nahi baduzu, eragileak entzun eta ezagutu behar dituzu”.

kiko genuen harremana, Euro-par Batasunean terrorismoaren aurkako borroka itsuak lehendik existitzen ziren arren. Ondorio dramatikoak izan ditu politika egiteak eta pentsatzeak esan nahi duenaren gainean, eragile politi-ko izateak esan nahi duenaren gainean, eta batez ere, demokra-ziaren esanahiaren gainean. Zer esan nahi du orain demokraziak? Gure buruari ez diogu galdetu ere egiten. Gizarteak nola fun-tzionatzen duen ulertu nahi badugu ez ditugu alfonbra gorriak aztertu behar, zakarron-tziak arakatu behar dira: zer botatzen dugun, zeren beldur garen. Eta egun, terrorismoa deitzen dutenak gaitu ikaratzen. Horrek asko esaten du etorkizu-naz espero dezakegunari buruz, bisatuen politikari buruz, mugi-kortasunari buruz, hiritarra iza-tearen esangurari buruz. Izuare-kiko aferrismo ideologikoa mantentzen jakin duten beldur saltzaile eraginkor asko dauzka-gu bazterretan. Horri sarraskien irudiak gehitzen badizkiegu, pila-keta bat gertatzen da, eta hiritar mesfidatienak ere bitan pentsatu behar du diskurtso horri iskin egiteko. Txitean-pitean, aireportuak lege antiterroristen ikur goren bihurtu dituzte, eta gaur egun, herritar izateak aurrez susmagarri izatea esan nahi du.

Funtsean, GALen existentzia justifikatzen zuen diskurtsoak justifikatzen du egungo munduaren martxa.

Bai, eta hori da agintari espainiarren benetako garaipena. Ez dakit beren beregi bilatutako zer-bait den, baina horri esker ETArean aurkako borrokaren urte luzeetako etekinak onartzen zaizkie. Hastapenean, espainolei ez zitzairen terrorismoa interesatzen, terrorismo hitza ETARI eransteak zituen onurez jabetu ziren arte. Lotura horrek ahalbidetu du “ETArean aurka denak balio du” diskurtsoaren garaipena. Alde horretatik, espainiarrek irabazi dute, baina segur aski okerrerako, beraiek ere lege antiterroristen beldur pilaketa horrekin bizi beharko dutelako, eta horrek gizarteari arnasa hartzea eragozten diolako. Ez dakigu oraindik zehazki zeintzuk diren ondorio horiek, ez daki-gu zer esan nahi duten. Dakiguna da horiekin bizi beharko dugula, preso. ■

argia.com Elkarrizketaren bideoa ikusgai duzu gure webgunean.